

Iedereen weet wie Herman Brood was, maar er zijn maar weinig mensen die hem echt hebben gekend. Een van die uitverkorenen is Bart Chabot. Hij maakte hem jarenlang van nabij mee – thuis, op straat, onderweg, in het theater – en schreef vier boeken over zijn vriend, die samen een meeslepend verslag vormen van de avonturen van Nederlands enige echte rock-'n-rollheld. De hoogtepunten uit die boeken zijn in 2011 samengebracht in één kloeke bundel onder de titel *Up On The Hilton Roof*. Nu verschijnt de virtueuze levensbeschrijving opnieuw als *Brood – De biografie*. In dit levendige monument voor een fenomeen komen alle gedaantes van Herman Brood aan bod: de muzikant, de kunstenaar, de dichter, de performer, maar ook de zoon, de echtgenoot, de vader en het ongrijpbare kind dat weigerde volwassen te worden.

Brood is een ooggetuigenverslag, een biografie, een schelmenroman, maar vooral een ontroerend en hilarisch portret van een volstrekt unieke, creatieve en scherpzinnige geest die doorging tot hij niet meer door kon gaan en die twintig jaar na zijn dood nog steeds onsterfelijk is.

Bart Chabot (Den Haag, 1954) is dichter en podiumdier en tegenwoordig vooral romancier. Hij tourde decennialang met Herman Brood, Jules Deelder, Martin Bril en Ronald Giphart. In 2020 verscheen het alom lovend ontvangen *Mijn vaders hand*, een onthutsende roman waarin Chabot zijn jeugd eindelijk in de ogen keek, in 2021 gevolgd door *Hartritme*. Hierin neemt hij de lezer verder mee in zijn veelbewogen bestaan, ver weg van zijn verschrikkelijke jeugd, het volle swingende leven in.

ANDER WERK VAN BART CHABOT

PROZA

<i>Broodje gezond</i> (1996)	<i>De Patatbalie</i> (2010)
<i>Broodje halfom</i> (2001)	<i>Diepere lagen</i> (2011)
<i>Brood en spelen</i> (2002)	<i>Zestig</i> (2014)
<i>Broodje springlevend</i> (2003)	<i>Triggerhappy</i> (2015)
<i>Elvistranen</i> (2004)	<i>Easy Street</i> (2016)
<i>FC Dood</i> (2006)	<i>mijn vaders hand</i> (2020)
<i>Schiphol Blues</i> (2009)	<i>Hartritme</i> (2021)
<i>Scheveningse wolken</i> (2009)	

TONEEL

- Chez Brood* (2016)

POËZIE

<i>Genadebrood</i> (1993)	<i>Orkaan Betty</i> (2008)
<i>Fudaskus</i> (1997)	<i>Club Fandango</i> (2008)
<i>De koojjesblues</i> (2000)	<i>Satans Kreek</i> (2009)
<i>Zand erover</i> (2003)	<i>Captain Zeep</i> (2009)
<i>Knekeltaal</i> (2004)	<i>Space Cowboy</i> (2009)
<i>Greatest Hits – Volume 1</i> (2004)	<i>Barricade Area</i> (2009)
<i>Fort Knox</i> (2005)	<i>Greatest Hits 1</i> (tweede, vermeerderde druk 2009)
<i>McPain: Cadillac Boogie, Anna's Hoeve, Dracula's ontbijt</i> (2007)	<i>Greatest Hits 2</i> (2009)
<i>Ignore Coconut</i> (2007)	<i>Bananenrepubliek</i> (2016)
<i>De Bril van Chabot</i> (bloemlezing door Martin Bril, 2008)	<i>Hosanna dagen</i> (2018)

Bart Chabot

BROOD

De biografie

2021

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Copyright © 2011, 2016, 2021 Bart Chabot

Dit boek is eerder verschenen onder de titels *Up On The Hilton Roof* (2011)
en *Broodje totaal* (2016)

Samensteller Rob van Essen

Vierde druk 2021

Omslagontwerp Anton Corbijn

Typografie DPS

Omslagfoto's Anton Corbijn

Vormgeving binnenwerk Aard Bakker

Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 4131 2

NUR 301

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

‘Ik kan niet dood.’

– *Herman Brood*

Inhoud

CHEZ MADAME (1)

Donderdag 15 maart 2001 9

DEEL 1

Oktober 1991 – november 1995 25

Een huiselijk tafereel 27

Huize Ria 28

Ontgroeningstijd 33

Leve de nabestaanden 42

Mijn twee kutjes 46

Spel zonder grenzen 53

In zijn geweten kon een koets met
vier paarden rondrijden 66

Onwetendheid in meervoud 68

Lief bloedbad 77

Laat het u smaken 85

Grote schoonmaak 101

Vermenigvuldigd leed 111

Wie maakt de stoep schoon? 118

Aswoensdag 123

Het staatsbezoek 126

Coryfeeën die ik mocht
ontmoeten 133

Een treintje naar dromenland 147

Crème dement 154

Zure bom 162

Oude gezegdes 167

Het balletje kent niemand 169

Van een pilletje tot de spuit 178

Vers gif 197

Uurtje werk 202

Op de step 211

De Weezenlanden 217

Een vreedzame demonstratie 253

Familieaangelegenheden 262

Melodrama Narcotica 265

Broodje gezond 274

Bevrijdingsdag 304

De afhaalchinese 313

CHEZ MADAME (2)

Donderdag 15 maart 2001 317

DEEL 2

Februari 1997 – juli 2001 331

Prettig gestoord 333
Een openbaring 335
De souvenirartiest 341
A Painter in Amsterdam 352
Huize Vierhouten 355
Voor het zingen de kerk uit 375
Broodje halfom 377
Aanvallúhh 378
Sweet Sixteen 388
A Walk on the Wild Side 401
Een wereldact 410
We lagen dubbel 422
Een mededeling van huishoudelijke
aard 434
Een kleine komedie 435
Een zomerztheid 445
Snacks and Drugs and
Rock & Roll 455
De psychose 469
Lege handen 481
A Fucking Mess 484
De Hel van Deurne 500
Van God los 507

Rooksignalen 528
Laatste ronde 534
De spookcamping 551
S.O.S. 587
Clean 2000 601
Een volksheld 611
Eén voor twaalf 622
De evenwichtskunstenaar 626
Een asymmetrisch mens 647
Zielenschemer 652

CHEZ MADAME (3)

Woensdag 4 juli 2001 655

DEEL 3

Juli 2001 – januari 2002 673

Up on the Hilton Roof 675
Vrije val 679
Een heldenruitvaart 684
Hanging out at the Halfmoon
Lounge 690
Bono Language 696
Madame Revisited (1) 708
Vijfenvijftig 712
Madame Revisited (2) 715

EPILOOG

Zomer 2002 719

CHEZ MADAME I

Donderdag 15 maart 2001

Voor Amsterdam CS stap ik een taxi in.

‘The Grand Hotel,’ zeg ik. ‘Ouwezijds Voorburgwal.’

Terwijl hij gas geeft, kijkt de chauffeur me aan. ‘En wat brengt onze Hagenees vandaag naar de grote stad?’ informeert hij opgewekt.

‘Herman Brood.’

‘Leeft-ie nog, dan? O, dan mag ik wel plankgas geven. Anders haal je het niet, als ik de tv moet geloven.’

Het draaiboek voor vandaag ligt naast me op tafel. *Sitting with Mr. Brood*. En dat doet Herman. Hij zit op een barkruk in de Willem van Oranje-suite. De zon kijkt met argusogen door de ramen mee.

Herman glijdt van zijn kruk af om me te begroeten. ‘Zo, jochie...’

‘Wat zie ik?!’ zeg ik. ‘Je staat weer op je pootjes!’

‘Ja. Maar daar heb ik wel wat voor ingenomen, bij wijze van breakfast.’

Herman draagt een strakke paarse broek en een wit hemd. Hij wordt omgeven door een viertal Britse dames die hem met meetlinten, kleine linialen, passers en ander gereedschap van top tot teen aan het opmeten zijn, tot in de kleinste details. Het opmeten

van de linkeroorschelp neemt ruim tien minuten in beslag. De bevindingen worden vastgelegd op een schier eindeloos aantal formulieren. Ook zijn er twee fotografen druk doende Herman porie voor porie te vereeuwigen. Uiteindelijk moeten al deze inspanningen leiden tot een goed gelijkend beeld van Herman dat in het wassebeeldenmuseum van Madame Tussauds zal komen te staan.

‘Hebt u al koffie gehad, mijnheer Chabot?’ Vanuit het aangrenzende vertrek komt een jonge vrouw met kort blond haar naar me toe en overhandigt me haar kaartje. *Madame Tussauds Amsterdam. Brenda Serrée. PR Executive.*

‘Hoeveel tijd zit er in het maken van zo’n wassen beeld?’ vraag ik, terwijl ik naar het tafereel in de kamer wijs.

‘Normaal gesproken,’ antwoordt Brenda, ‘pakweg vier maanden. In het geval van de heer Brood doen we er langer over, zes maanden, want het gaat hierbij om een afwijkend geval.’

‘Afwijkend?’

‘De heer Brood is de enige pop in onze collectie waarvan wij de armen laten zien. Die zijn zo karakteristiek voor Herman, met al zijn tatoeages, dat we vanochtend hebben besloten om die er ook bij te nemen. Een hoop extra werk. Maar dat hebben we er graag voor over. Wij willen een echte Herman Brood. Twee druppels water. Niet eentje waarbij we het risico lopen dat onze bezoekers straks zeggen dat-ie er goed op lijkt.’

Herman steekt in een goed humeur. Hij ziet er dan ook beter uit dan een paar weken geleden. Weliswaar heeft hij een buikje ontwikkeld, maar zijn ogen staan vrij helder.

‘Je hebt een dikke buik, Herman,’ roept Martin Bril, die inmiddels eveneens zijn opwachting in de suite heeft gemaakt en in een chic lederen notitieblok aantekeningen krabbelt.

‘Nee, dat is mijn lever,’ zegt Herman. ‘Dat halen ze weg’ – hij wijst op de Britse dames – ‘en stoppen ze in mijn spierballen.’

‘Kijk,’ fluistert Martin, terwijl hij me zachtjes aanstoot, ‘moet je zien wie daar binnenkomt. Een levend wassen beeld.’

Het gezicht van de man in de deuropening heeft inderdaad een wasachtige, bleke uitstraling.

‘Mag ik me voorstellen?’ zegt de nieuw binnengekomene, terwijl hij zijn hand naar ons uitsteekt. ‘Cees Klesman. Ik ben de directeur van Madame Tussauds Amsterdam. Welkom bij onze sessie. Ik hoop dat alles naar wens is, heren?’

‘Hoe kwam Madame Tussauds,’ vraag ik, ‘op het idee om een wassen beeld van Herman Brood te maken?’

‘Heel eenvoudig. Eén keer per jaar plaatsen wij een nieuw beeld van een Bekende Nederlander. Wie dat wordt, wordt bepaald door de uitslag van een enquête onder ons personeel en de bezoekers van Tussauds. Wie mist u bij Madame Tussauds? Of: wie zou u hier graag zien staan? In beide enquêtes lag de heer Brood afgetekend aan kop. Er is dus behoefte aan hem in ons museum, klaarblijkelijk.’

‘Wanneer wordt Herman Brood onthuld?’

‘In december. Die onthulling houden we altijd in de feestmaand.’

Herman ondergaat de metingen met opmerkelijk geduld. Af en toe zingt hij wat, ik hoor een regel uit ‘Eternal Flame’ van The Bangles. *I don't want to lose this feeling...* Hij is goed bij stem.

Hoewel zijn ogen betrekkelijk helder staan, hebben Sue Kale, de Britse beeldhouwster, en haar team medewerkers toch problemen met Hermans ogen. Het rechteroog kijkt een andere kant op dan het linker. Martin en ik weten dat, maar voor de Britten is het nieuw. ‘That’s why they called me “schele” at school,’ legt Herman uit. ‘One eye is lazy. Een “lui oog” we call that.’

De dames giechelen wat.

‘Iemand nog iets te drinken?’ roept Brenda.

‘A drink, anyone?’

‘Ja!’ zegt Herman. ‘Een wodkaatje-jus zou wonderen doen.’

‘Nee, Herman. Er is geen wodka, dat hebben we met Xandra zo afgesproken. We hebben wel allerlei sapjes.’

‘My God, ik word gék van die sapjes.’

De ochtendsessie zit er bijna op.

‘You’ve been brilliant,’ zegt een van de dames tegen Herman. Vanwege de metingen is zijn gezicht bezaaid met kleine blauwe stipjes die ze nu met een watje begint weg te poetsen. Een cameraploeg, ingehuurd door Tussauds om de gebeurtenissen van vandaag voor de eeuwigheid vast te leggen, dringt naar voren.

‘Even stilzitten, Herman,’ zegt iemand.

Herman wiebelt heen en weer op zijn kruk. ‘Toen mijn vader met zijn eerste filmmappaaraat thuiskwam, een nieuwigheid van je welste, riep mijn oma ook de hele tijd: “Stilstaan! Stilstaan! Niet bewegen!!” Moderne tijden. En mijn vader maar filmen. Hij had net zo goed foto’s kunnen maken.’ Herman lacht het korte, droge, treurige lachje dat ik hem pas de afgelopen maanden heb horen lachen.

‘Het langetermijngeheugen is nog prima in orde,’ stelt Martin geroutineerd vast. Hij kijkt ernstig en krabbelt iets in zijn blocnote.

‘Dát heb ik gehoord!’ roept Herman.

Het werk zit er voor even op. Herman glijdt van de kruk af. Zijn dunne armen zitten vol tatoeages. Een vliegtuig. Een knop om zichzelf mee te dimmen. Beavis en Butthead. Een slang. In grote letters: *Dr. Pepper*.

‘Ja,’ legt Koos, die ook is komen aanwaaien, aan Martin uit, ‘dat is vanwege dat “pep”, hè. Herman ziet zichzelf als Dokter Pepper.’

Op zijn andere arm staat een spelletje boter-kaas-en-eieren. En *clean*. Boven aan zijn linkerarm staat in een strakke rechtehoek eenzaam het woord *Pop*. Er bungelt een traan aan. Het is een

tatoeage die dateert uit de tijd dat Herman nog gespierde bovenarmen had.

Martin staat op, loopt naar Herman toe en informeert hoe het met hem gaat.

‘Slecht,’ antwoordt Herman en hij maakt een beweging alsof hij zijn laars wil afschudden. ‘Heel slecht.’

Hij maakt geen grapje. Terwijl Martin hem helpt met het uittrekken van de laarzen, zingt Herman opnieuw een paar regels van ‘Eternal Flame’.

In een hoek van de suite staat een buste van Elvis, door Herman beschilderd. Herman laat zich van zijn kruk zakken en tilt Elvis’ hoofd omhoog. ‘Mijn wassen beeld houdt het hoofd van Elvis vast, straks,’ zegt Herman.

Dat blijkt inderdaad het geval te zijn. Een medewerkster van Madame Tussauds laat een polaroid zien van de pose die Herman Brood straks in het museum zal aannemen. Op een sokkel staat Elvis; Herman hangt er als een wingerd omheen.

‘Dit wordt zó mooi als je dit onthult,’ zegt Herman.

‘Met die gehavende kop van Elvis. Terwijl... ik heb er gewoon wat verf overheen gesmeten. O, mijn laatste werk, tekeningen... o jongen, dat is hélemaal Dick Bruna. Die heb ik altijd als mijn grootste concurrent beschouwd. Ik heb in Thailand een aantal tekeningen laten uitvergrooten en... retestrak. Retestrak! Het is me gelukt. Eindelijk Dick. Bruna. Dick draait zich om in zijn graf. Die ligt te tollén. Hij zei nog tegen mij op zijn sterfbed: “Herman, jij bent de enige die de traditie kan vermoorden.”’

‘Je wilt er vanzelfsprekend niet aan denken,’ zeg ik tegen Cees Klesman, ‘het is een beetje een rare invalshoek, enigszins luguber zelfs, maar... gelet op Hermans wankele constitutie, wat doet Madame Tussauds in het geval Herman vóór december onverhoopt zou komen te overlijden?’

‘Wat Herman wil. Het beeld neerzetten, dus. Kijk, wij willen Herman heel graag in onze collectie opnemen. En Herman wil dolgraag in Tussauds. Soms bekruipt me de gedachte dat “the making of” hem op de een of andere manier op de been houdt. Nu we het er toch over hebben, wat zouden Hermans nabestaanden willen, denkt u?’

‘Plaatsen.’

Herman loopt langzaam weg en verdwijnt de aangrenzende kamer in.

‘Wat gaat hij doen?’ vraagt Brenda verschrikt. ‘Hij gaat toch niet drinken, hè? Of het hotel uit? Of is-ie al weggelopen, dat zal toch niet waar zijn, hè?’ Er klinkt lichte paniek door in haar stem.

‘Herman? Die is hiernaast. Ik kijk wel even,’ zeg ik en loop de andere kamer in.

‘Ga je mee, naar beneden?’ zegt Herman. ‘Naar de bar?’

‘Daar maak je een paar mensen hiernaast niet blij mee, Herman. Die gaan héél nerveus worden.’

Maar Herman wuift mijn bezwaren weg. ‘Kom mee. Even eruit.’

Ik herinner me Xandra’s woorden. ‘Let op hem, voor zover mogelijk. Herman eropuit, in een hotel... ik weet het niet, hoe dat moet aflopen. Het is de kat op het spek binden. Zorg dat-ie niet te veel binnenkrijgt.’

‘Herman, ik...’

Herman lacht mijn onuitgesproken tegenwerping de kamer uit. ‘Ach jongen, dacht je nou echt dat ik het niet voor elkaar kreeg, mijn drankjes? Xandra verstopt thuis de flessen. De lieverd. En inderdaad precies op de plekken waar ik ze zou verwachten. Of anders, als ze zelf op een onbewaakt ogenblik een wodkaatje-jus drinkt... ze hoeft zich maar om te draaien of haar glas is halfleeg. Nee jongen, wat dat betreft... don’t worry. Even een break. Ik wil er éven tussenuit.’

‘Hey, Hurman!’ begroet de barkeeper ons, onverhoeds uit de pantry opduikend. ‘What would you like to drink?’

‘Voor mij een Long Island Iced Tea.’

‘Wat zit daar zoal in, Herman?’ vraag ik.

‘O, van alles.’

‘Ook thee?’

‘Thee? Nee, dat heb ik er tot op heden niet in mogen aantreffen.’

De barman heeft zichzelf inmiddels eveneens ingeschonken en heft het glas. ‘Cheers, Hurman.’

Herman heft op zijn beurt zijn longdrinkglas en drinkt het in één teug voor meer dan de helft leeg. Er bekruipt me het gevoel dat ik Xandra’s opdracht niet geheel naar wens zal volbrengen.

‘Patrick...’ zegt Herman. ‘Jongen, je kan mijn dood wel op je geweten hebben.’

‘Hahaha!’ lacht Patrick Hermans opmerking hartelijk weg. ‘Cheers, Hurman!’

‘Herman, ik wil me nergens mee bemoeien, maar zou het niet verstandiger zijn om...’

‘Een leven-zonder-drank? Ja, dat is inderdaad verstandiger. Dan leef ik twee jaar langer, misschien. Maar wat is dát voor een leven? Middelmaticiteit troef. Wat móét ik daarmee? *Wat moet ik?* Ik voel me rampzalig zonder drank. Nee, dat hoeft voor mij niet. Ik dank je feestelijk. Daar pas ik voor.’

Hij drinkt zijn glas leeg.

‘Patrick, pour me another one.’

‘Yeah, Hurman. Right on.’

Ik weet het nu zeker. Ik ga hem kwijtraken, binnen afzienbare termijn. Ik weet het. Het kan niet meer zo heel lang duren. We gaan Herman kwijtraken. Sterker, ik ben hem al kwijt. Hij heeft zijn keus gemaakt, een keus waar hij niet op terug zal komen. We zijn hem kwijt. Wat kan ik in godsnaam nog voor hem doen?

Patrick verhuist naar de andere kant van de bar om daar enige schoonmaakwerkzaamheden te verrichten.

‘Hé, Bart...’ Herman kijkt me strak aan.

‘O, ik verlang zo naar de dood.’

‘Meen je dat nou?’ Ik weet dat hij het meent, maar ik wil er niet aan, aan die gedachte.

‘O, het lijkt me zó... de rust, jongen. De rust.’

Een halfuurtje later pikt Brenda ons op in de bar. Ze is zichtbaar opgelucht dat we er nog zijn, want op Hermans aanwezigheid had ze inmiddels nauwelijks meer durven hopen.

‘Gaan jullie asjeblieft mee?’

‘Natuurlijk, meisje,’ zegt Herman. ‘Tenminste, als je mij een arm geeft. Ik ben niet zo goed ter been, zie je.’

Brenda kijkt naar de lege glazen op de bar.

‘Ik hoorde dat het niet zo goed gaat met je, Herman, de laatste tijd.’

Herman verhaalt in het kort van de gebeurtenissen in Cuijk, alwaar hij, Jules en ik vorig jaar april in het kader van onze gezamenlijke theatertournee de streekschouwburg aandeden. ‘Het ging mis door de verkeerde dope. Kutspul. Ik kreeg het niet meer in me gepropt, die speed. Bagger. Jules is daar wel goed doorheen gekomen. Ik niet. Maar Jules...’

Brenda, die niet op de hoogte is van onze theaterescapades, staart ons niet-begrijpend aan. ‘Jules...?’

‘Jules Deelder,’ licht Herman bereidwillig toe. ‘Jules is een ander soort gebruiker. Een gentleman-gebruiker. Die neemt zijn shotjes geprepareerd mee naar zijn optredens om dan voor aanvang en in de pauze... Oké. Discipline. IJzeren discipline. Heb ik niet. Nooit gehad ook. Ik was een hectische gebruiker. *Door het lint gaan*, dat was mijn ding. Achteraf bekeken had Jules gelijk, zou je met recht van spreken kunnen opperen.’

‘Jammer hè,’ zegt Brenda, die nog altijd bij god niet weet waar het gesprek over gaat.

‘Ja, jammer hè. O schatje, je hebt echt geen idee wat er... hè? Laatst, in een of ander blad, hadden ze mijn kinderen gevraagd hoe het was om een beroemde vader te hebben. Mijn dochter Brenda antwoordde: “Zéér vermoeiend.” Lola zei: “Ik heb hem nooit anders dan als een beroemde vader gekend.” En Holly zei: “Héérlijk!” En...’

Maar wat Holly nog meer zei krijgen we niet te horen. Als Herman zijn zelfbeheersing herwonnen heeft en zijn tranen zijn weggeveegd, zegt hij tegen Brenda: ‘Kom, help me eens van die kruk af, meisje.’

Patrick ruimt de glazen op. Uit zijn blik valt op te maken dat hij Brenda en mij als spelbrekers beschouwt.

‘Oh, by the way...’ zegt Herman.

‘Ja?’ Brenda kijkt hem met enige vrees aan, benieuwd wat haar nu weer boven het hoofd hangt.

‘Mijn ogen...’

‘Ja, wat is er met je ogen? Scheelt er iets aan?’

Herman trekt zijn beide ooghoeken naar beneden. ‘Too sad. Too sad. Ik heb een jaar in puin gelegen. Dat is aan mij af te zien. Kunnen ze daar iets aan doen, boven? Verhelpen? *Too sad*. Zo wil ik niet herinnerd worden.’

‘Maak je daar niet al te veel zorgen over, Herman. Ik denk wel dat...’

Herman trekt zijn ooghoeken opnieuw omlaag.

‘Ik wil niet dat men mij zo ziet. Want zo was ik niet. Too sad. Dat was ik niet.’

Bij terugkeer in de Willem van Oranje-suite blijkt de ploeg te hebben geluncht. Grote zilveren schalen met zalmsandwiches schitteren op tafel.

‘Nou, aan de slag dan maar weer, hè,’ begroet Herman de aanwezigen; hij neemt opnieuw plaats op de barkruk en slaat een arm om Elvis heen.

‘Could you smile, please?’ vraagt Sue Kale.

Het blijft stil.

‘Ze vraagt of je wil lachen, Herman,’ schiet een van de Amsterdamse Tussauds-medewerksters te hulp.

‘Ik versta wel Engels, hoor.’

Herman glijdt van zijn barkruk af en kijkt Elvis diep in de ogen.

‘Zo, Elleke...’

‘Could you smile, Herman?’

‘Het antwoord luidt nee. No.’

‘Waarom niet?’

‘Ik hou niet van lachend op de foto. Principekwestie. Ik ben geen lachend mens.’

‘Oké, dan doen we dat niet.’

Herman brengt zijn gezicht nu pal voor dat van Elvis. ‘Zo, *El...*’
Minuten verstrijken. Herman staat onbeweeglijk stil.

‘Gaat het nog, Herman? Is het geen moeilijke positie?’

‘Nee. Zo heb ik juist houvast. Elvis houdt me overeind. Hét symbool van rock-’n-roll. *He’s my boy*. Ik vind het zó’n goed idee: Elvis en ik. Dat ik niet alleen sta, bij Madame.’

Er wordt een poosje zwijgend doorgewerkt. Tot Herman genoeg heeft van de stilte.

‘Staat mijn haar wel mooi overeind?’

‘Je haar zit goed, Herman. Prima. Niks op aan te merken.’

‘Ja, dat zég jij nou wel, Bart, maar...’

Er wordt besloten tot het maken van een polaroid, zodat Herman met eigen ogen de pose die hij straks in Tussauds aanneemt kan zien en zijn kapsel kan checken.

‘En, wat zeg je ervan, Herman?’

Herman bestudeert de polaroid aandachtig. ‘Ik sta een beetje te krom, hè?’

‘Jongens!’ roept Brenda. ‘Even een kleine onderbreking. We gaan promotiefoto’s doen. Promoshots.’

Herman bukt zich en houdt zijn hoofd naast Elvis. ‘Is this sad enough?’

Het is ongemakkelijk stil in de suite. Iedereen, ook de Engelse delegatie, beseft dat Herman een grapje maakt, maar dat het geen grapje is.

‘El,’ spreekt Herman het hoofd van Elvis toe, ‘ik heb het langer gemaakt dan jij, jongen.’ Om tot de aanwezigen in de kamer te vervolgen met: ‘Ja, jullie zijn net op tijd.’

Het is tijd voor de persfoto’s. Het werk aan Herman wordt even stilgelegd.

Herman showt de ANP-fotografe de tatoeages op zijn armen. ‘Is dat geen goed idee, die tattoos? Dan weten ze het zeker, dat ik het ben.’

‘Bedankt, Herman.’ De fotografe is klaar en vertrekt. De Tussauds-crew kan opnieuw aan de slag.

Herman kust Elvis op zijn mond. ‘I love him like my parents.’

‘Sure you do, Herman. Sure you do.’

Hermans hoofd is klaar. Theepauze.

Herman benut de extra tijd door met zonnebril op aan tafel te gaan zitten tekenen. ‘Herman kan tekenen als geen ander,’ verzorgt hij zelf het begeleidend commentaar. ‘Hier ziet men: Man op zoek naar zichzelf. Man in search of himself. In fact, what any man should do.’

Dan beëindigt Herman zijn tekening. ‘Searching for himself, he found himself at Madame Tussauds. O, ik zie mijn onthulling al voor me, in december. Kom ik over de Dam aangereden, in een gemotoriseerde rolstoel. Witte jas aan. De Mongool. Infuusje erboven... Of nee, jij duwt me, Bart, in je rol van Verplegend Perso-

neel. Trek je er wel een leuk wit jasje bij aan, dan? En als ik eenmaal in Madame Tussauds sta, ga ik elke week even langs. To dress me up. Even mezelf verschonen.

Ach, en ik wil er voor een zacht prijsje best elke zaterdag naast gaan zitten, hoor. Waarom niet? Als het nodig is, I'll be there every day.'

'Herman,' vraagt een assistente, 'wil je met Elvis-op-de-sokkel op dit verhoginkje komen staan? Dan draai ik je stukje bij beetje rond, zodat het team jullie goed kan vastleggen.'

'Ik ben wankel ter been.'

'O, dat geeft niet. Ik kondig het steeds aan, wanneer ik je een stukje draai.'

'Nou, vooruit dan maar, hè. Op hoop van zegen.'

Met kleine schokjes draait Herman rond, alsof er een opwindbaar speelgoedmechaniekje in het plateau verborgen zit.

'Nearly there!' roept de Tussauds-fotograaf. 'Four more shots. I need four more shots.'

'Een wodkaatje zou...?' Herman kijkt Brenda vragend aan.

'Nee, Herman.'

'For the next shots, Herman,' zegt Sue Kale, 'would you mind taking your T-shirt off, please? So that I can get more details.'

'Sure. Do your job. Ik ben bereid om alles uit te trekken... maar daar zit niemand echt op te wachten, hè?'

Herman kijkt Elvis aan en begint zachtjes te zingen. 'Heart-break Hotel'. '*I'm so lonely, baby. I'm so lonely I could die.*' Moeiteloos maakt hij het nummer af, hij kent de hele tekst uit zijn hoofd.

'You know something? Ik heb een Elvis-T-shirt. Ben ik heel trots op. Op de voorkant heb ik Elvis' kop geschilderd. Elvis volgens Herman heet het. Kleurrijk.'

'Waarom trekken we je dát niet aan in het museum?' vraagt Brenda.

‘Ik wou er niet over beginnen.’

Er wordt een koerier op uitgestuurd om het Elvis-shirt zo spoedig mogelijk naar The Grand te brengen.

‘Bart,’ zegt Herman met een grijns, ‘ik moet me elke ochtend toch een lading pillen innemen... Niet te tellen. Dat vinden mijn dokter en psychiater zelf ook. Die hebben het over mijn chemisch bombardement. Hun advies luidde: “Herman, neem dan wat methadon of speed erbij, want deze hoeveelheid pillen, nee, dat is niet om aan te zien.”’

‘You feel relaxed?’ informeert Sue, die een paar woorden heeft kunnen opvangen, enigszins bezorgd.

‘Never. I need some peace in my life, but...’

‘Can you stick your head slightly to the other...?’

‘Vragen álle mensen die jullie doen...’ Herman wijst op zijn buikje. ““Can you take away my stomach?” Or... “my liver?””

‘Don’t worry about it, Hurman. You’ll be fine.’

‘Je weet niet half hoe belangrijk dit is voor mij. You’ll take away my stomach en you’ll make spierballen, huh?’

‘Yeah. If you behave.’

Herman tikt op Elvis’ hoofd. ‘We worry about the world. Especially Elvis.’

‘Yeah, you mentioned that earlier today.’

‘Yeah,’ zegt Herman lachend. ‘You got great criminals at Madame Tussauds, right?’

‘Sure we do.’

‘Al Capone?’

‘No, not him I’m afraid. We’ve got Charles Manson though. And we’ve got some serial killers.’

‘Serial killers? Cool. Can’t you place me between those guys?’

‘Sure we can, Hurman. We’ll put you in the Chamber of Horrors. Well now, Hurman, I’m gonna put little marks on your bones, to make it easier to...’

‘Anything you say.’

Opnieuw wordt Herman voorzichtig rondgedraaid.

‘Wanneer mensen me missen, hè... dan kan mijn familie straks met opgelucht gemoed zeggen: “Herman? O, die zit in Tussauds.”’

DEEL 1

Oktober 1991 – november 1995

Een huiselijk tafereel

Oktober 1991

De Quinten Massijsstraat in Amsterdam-Zuid. Xandra doet open. Het is maandagmiddag, klokslag twaalf uur.

‘Ik ben net op. Herman komt zo, hij is even de deur uit, Iggy uitlaten.’

Ze gaat me voor naar de keuken. ‘Wil je thee? Er is cognac in huis.’

Op het aanrecht liggen een pluk watten, een eetlepel en een injectiespuit.

‘O,’ zegt Xandra, ‘ik zie dat Herman al ontbeten heeft.’

Huize Ria

Dinsdag 14 januari 1992

We zitten in een café. Eentje van ‘alle tijden’. Bruin, kleedjes op tafel, nieuwerwetse lampenkappen en een dor biljart. Zo hebben we in honderden cafés gezeten. We zijn niet de enigen, maar het is er ook niet druk. Amsterdammers. De bekkies staan niet stil. Het is vroeg in de ochtend. We hebben de nacht overgeslagen.

‘Wat ik me altijd heb afgevraagd, Herman,’ zeg ik. ‘Je vader en moeder, je zussen, je broer...’

‘Voor mijn geboorte,’ antwoordt hij, ‘bestond er niets.’

Met hoge snelheid rijdt de taxi, als besmet door Hermans gejaagdheid, via de trambaan de Overtoom af.

De lucht is grijs als een marineschip.

‘Ik heb een verrassing voor je,’ zegt Herman. Hij gebaart de chauffeur te stoppen op de hoek van een zijstraat. Herman springt uit de wagen en belt aan bij een deur waar met glimmende letters HUIZE RIA op staat.

Ik wil uitstappen, maar de taxichauffeur draait zich om en zegt met Amsterdamse tongval: ‘Ik heb Herman al heel wat keren in de wagen gehad. Ik vind ’t wel een aardige gozer, hoor. Ik mag ’m ergens wel. Maar toch, ik weet ’t niet. Laatst had ik ’m ook in mijn wagen, zat-ie achterin, ik kijk in mijn spiegel, had-ie een colbertjasje aan en een stropdas, met verder niks d’ronder. Moest

ik hem ook naar een seksclub brengen. Hij lulde wel met me en hij gaf me ook een slokkie uit de fles die hij bij zich had, daar niet van, maar... Weet je wat 't is? Je ken geen hoogte van hem krijgen.'

Als ik me bij Herman voeg, valt mijn oog op een klein goudkleurig bordje naast de deur met de tekst: *Huize Ria. Discrete Ingang Om De Hoek.*

'Het mooie van het leven, vind ik,' zegt Herman, 'dat je, terwijl je midden in je zoektocht naar Jezus zit, toch nog goed terecht kunt komen.'

Daarop wijkt de deur.

Ria zelve doet ons open. Iggy, Hermans hond, die vanmiddag mee mag van zijn baas, is het eerste binnen. Terwijl madam Ria ons voorgaat de smalle gang in en ons uit onze jassen helpt, drukt Iggy met zijn snuit de tussendeur open en meldt zich bij de meisjes. Iggy is geen onbekende hier, Iggy weet de weg.

Ik tel acht meisjes, die op en om een halvemaanvormige bank zitten of hangen. We zijn de enige klanten.

'Herman!!'

Herman mag zich bij binnenkomst duidelijk in enig enthousiasme van de reeds aanwezigen verheugen.

'Joehoe, Hermannetje!!'

'Schoonheden, wat gaan jullie drinken?'

Herman kust hier en daar een wang, bevoelt een borst, houdt links en rechts een paar billen vast, maar geeft vervolgens te kennen dat hij eerst een drankje aan de bar wenst te gebruiken.

'Drambuie. Tweemaal.'

Terwijl de volslanke madam Ria de drankjes inschenkt, buigt Herman zich naar mijn oor. 'Is dat een leuke surprise, of niet?' Hij lacht vrolijk, maar vervolgt dan op serieuze toon: 'Ik hou van de beslotenheid van het bordeel.'

In eerste instantie kost het me de nodige moeite om me op

mijn gesprekspartner te concentreren. Op de bar pal naast Herman staat een buitenproportioneel videoscherm opgesteld dat fragmenten uit hardcore pornofilms toont, zonder geluid.

Ik zet de cassetterecorder op de bar.

“Tape rolling?” informeert Herman. ‘Je verneukt me niet, hè? Oké. Huize Ria. Er zijn er nog een paar in Amsterdam, bordelen, maar die heb ik al uitgeprobeerd. Waarom gaat iemand naar een café of een discotheek? In de hoop dat je iemand versiert, dat je een lekker wijf mee naar huis kan nemen. De doorsneebezoeker hoopt dat-ie zal scoren. *You wanna get laid*. Ik heb het nu even over gezonde mensen, hè. Iedereen is op hetzelfde uit. Een kroketje trekken kun je ergens anders doen.

Als ik een tent binnenkom en ik zie een leuke meid, die zich altijd uitgerekend aan de andere kant van de bar ophoudt, moet ik eerst door vierenzeventig boeren heen zwemmen om dat meisje te bereiken. En dan te bedenken dat die kerels je allemaal in de gaten houden. Argusogen. “Wat doet Brood, wat doet-ie?” Je kan geen kant op. Zulks is het lot van de Bekende Nederlander. Men is een prooi. Vervolgens moet ik nog maar afwachten of het lukt. Ben je niet eens zeker van de uitslag. Of het meisje het inmiddels niet al te gênant vindt met al die loerende koppen om haar heen.

Maar in een bordeel overbrug je dat hele geouwehoer. Hier heb ik dat gelul niet nodig. Ik betaal een paar bankies en het is gelijk to the point. Geen tijdverspilling. Ik hoef niet te lullen. Een niet te onderschatten voordeel. Je hoeft je trukendoos niet open te gooien als je zo’n nachtmerrie met driehonderdvijftig gulden kan verhelpen. En onderweg uiteraard altijd open blijven staan voor een eventueel passerende echte liefde. Die dingen komen voor, hoewel, liefde, zoals met Dorien, op wie ik twee jaar tot over m’n oren verliefd was, zoiets herhaalt zich niet te vaak. Maar goed, twee dagen is ook meegenomen, toch, op de duur van onze lijdensweg? Nog afgezien van het waanidee dat je in een bar of

disco de vrouw van je leven zou tegenkomen. Bovendien zijn de meisjes in een bordeel gemiddeld veel mooier. Ik heb hele leuke meisjes in bordelen ontmoet. Mooie meiden die je niet zo gemakkelijk in de eerste de beste discotheek zult aantreffen, waar bovendien driehonderd vliegen op de stroop afkomen. Men is soms geneigd te denken dat je om in de prostitutie te gaan een soort mongool moet zijn. Maar je treft in een bordeel geen stoephoeren aan. In een sekshuis werken is easy money. Tenzij je liever van negen tot vijf... Nee, als praktijkman zie ik uitsluitend goeie kanten aan de gang naar het bordeel. Waarom vertel ik dit allemaal?’

Een van de meisjes komt naast Herman staan en laat haar hoofd op zijn schouder rusten.

‘Waarom was je er gisteravond niet?’ vraagt Herman.

‘Ik werk ’s avonds niet! Ik had ’t je nog zo gezegd! Ik zei: overdag!’

‘Ik was hier gisteren laat in de middag. Ik heb de hele avond op je zitten wachten. Wat doen we daar nu aan?’

‘Ja, Annelies,’ mengt Ria zich in het gesprek, ‘Herman was vreselijk boos op je, hoor.’

‘Ben je boos op mij?’

‘Nou,’ zegt Herman geruststellend, ‘het is nou weer een beetje over. Maar je hebt wel wat gemist.’

‘Ja,’ beaamt Ria, ‘we hebben gekwartet, gisteren. Wat hebben we gelachen.’

Er wordt gebeld. Met een knikje beduidt madam Ria dat Annelies open moet doen.

‘Wil!’ roept Ria. ‘Kamer 3. D’r leg nog wat papegaaensoep.’

‘Kamer 3?’ kaatst het terug van de bank. ‘Die heb ik niet schoongemaakt.’

‘Hebbu een bakkie water voor de hond?’ vraagt Herman. ‘Bart, als die hond kon praten... Die heeft vreselijke dingen met mij beleefd. De eerste keer toen-ie hier kwam, liep-ie mee het kamer-

tje in. Hij wist niet goed raad met zichzelf toen-ie het baasje zag: Iggy wist niet hoe-ie het had. Maar toen ik eenmaal op mijn meisje was gekropen, ging hij ernaast op de grond liggen, op zijn rug. Met zijn poten omhoog. Ze zeggen dat een hond op zijn baas gaat lijken. Dat klopt.'

'Hè hè, jonges,' verzucht Ria. 'Wat is het stil.'

'Daarom heb ik mijn hond ook meegenomen.'

Een van de meisjes komt half ontkleed de barruimte in. In de gang achter haar staat de deur naar een van de kamers open.

'Diane, wat is er?' vraagt Ria.

'Ach, kan je me helpen met die ouwe lul? Die man wil...'

'Wil!'

'Nee,' roept Wil terug, 'ik moet ervandoor. Ik doe het niet meer. Ik heb net mijn lippenstift opgesmeerd.'

De zaak wordt snel gesust. Lilian is bereid mee te gaan.

'Genoeg geluld,' zegt Herman beslist. 'Ter zake. Kamer 1 en 2 hebben een whirlpool. Huize Ria. Daar voeg ik aan toe dat je altijd ordentelijk het bordeel verlaat. Want wat er ook gebeurt, je gaat altijd eerst in bad. Je komt laat thuis, maar wel schoon!'

Om daar op zachtere toon aan toe te voegen: 'Nee, ik ben nog lang niet uitgekeken.'